

TIDEVARVET

N:r 5. 30 jan.

N:r 5. 4 årg. 1926.

Tidevarvet N:r 5

Tvekluvna hjärtan har avseende på den söndring i sinnena, som just nu råder i Europa med avseende på reglerna för folkens uppförande mot varandra, en söndring, vars reflexer även nått oss.

Trådrullarnas problem är i själva verket kvinnornas, men man måste söka omväxling i rubrikerna.

Dagens ledare, *Reaktionens röster*, utgår från Lloyd Georges uppfattning av reaktionens orsak i Kontinentaleuropa. Efter denna sin uppfattning borde han ha rekommenderat vänstersammanslutning även hemma hos sig. Men få dar efter det i vår artikel citerade uttalandet steg han upp och sade: aldrig mer gå liberalerna med arbetarpartiet, som vi gjorde 1924. Vi måste bli starka på egen hand.

Allt mellan himmel och jord är en redogörelse för några av de intressantaste riksdagsmotionerna.

En fråga som verkligen bokstavligen talat angår alla kvinnor i hela vårt land utom några helt få, som stå över all folkpensionering, är den om upphävande av orättvisorna i vår nuvarande pensionslag. Också alla kvinnorna i riksdagen enat sig om en motion i syfte att få bort dessa orättvisor.

Bakom dem står en opinion av kvinnosammanslutningar av alla partier. För kvinnornas nuvarande ställning och motionens förslag till ändring redogöres i artikeln: *Orättvisorna i pensionslagen*.

Advent och Gröna hatten är en egendomlig sammanställning, som emellertid veckans teaterrepertoar bjudit på.

Författarinnan till livsskildringen "En ovälkommen", Nanny Johanson, ger i dag i Tidevarvet en novell från samma miljö.

Dröj ej längre

med att insända prenumerationsavgiften för 1926.

Tvekluvna hjärtan

Unga människor och unga partier skola enligt naturens ordning stå i oppositionen och kämpa för att bryta sig igenom. När gamla människor och partier, som en gång suttit vid makten, måste lämna ifrån sig den och komma i opposition, får denna opposition gärna ett bittert besviket och förolämpat tonfall, som säger: varför måste vi, som begriper landets väl, stå här som opposition och tala förnuft för en majoritet av vettvillingar?

Ätminstone i vår riksdag är läget sådant, och vi sakna stimulansen av en eldig, segerviss och överraskande opposition. När hr Lindman under remissdebatten medgav, att det inte lönade sig med en motion om försvarsrevision, hade han just detta tonfall av gammal man i oppositionen med dess trekläng av hopploshet, onda aningar och en nypa av varför-fick-inte-vi fortsätta-att-regera? Högerns partimotioner i båda kamrarna om ny utredning av försvarsfrågan, som är så lätt att ta i mun, skall man tala ut från någon kunskap om vad krigsberedskap betyder.

Men man vill ha en försvarsdebatt i gång även i år.

I logiskt sammanhang med yrkandet på en ny utredning följer kravet på att genomförandet av riksdagens i fjor fattade beslut skall uppskjutas. Därav följer i sin tur motioner om

större militära anslag än den som regeringens i kraft av 1925 års beslut upptar.

En annan högermotion, som hänger nära samman med den förra, är den om tillsättande av en rikskommision för den ekonomiska krigsberedskapen och om utvidgning av industriberedskapskommissionen. Vidare begäres förslag om näringsidkares skyldighet att biträda vid arbetet för industrifrens krigsorganisation.

Vad nu den sista motionens beträffar, så avser den indragandet av hela folket i krigsberedskapen och, om det vill sig, i kriget. Vi skola alla organiseras till medverkan i någon form, inskrivas som medlemmar i en vilande armé. Det bör vara intressant för alla, som äro försvarsvänner, att få veta vad det är de verkliga tala om och vad som kan komma att krävas av dem själva. Kanske något mer än att koka kaffe å landstormsmän. När man talar om försvar, som är så lätt att ta i mun, skall man tala ut från någon kunskap om vad krigsberedskap betyder.

Det förefaller osympatiskt om motionärerna att förelä at medlen till krigsberedskapskommissionerna skola skaffas genom att dra in militieombudsmannen, vars åtgående skulle skötas av J. O. Men det är nog ganska mycket sammanhang även i detta, ty soldaternas privata klagomål och välfärd är icke någon hjärtesak för militäristen.

Vad den stora försvarsmotionen

beträffar, så stämmer det nog, när motionärerna säga, att en armé omorganiserad efter 1925 års beslut, icke är något tillfredsställande verktyg i händelse av krig. Men de ha icke ställt upp eller besvarat frågan om även det för Sverige högsta tänkbara förslaget skulle kunna utgöra ett försvar. Nyanserna mellan de olika förslagen i riksdagen äro partiskiljande men kanske skulle de försvinna om det gällde liv och död. Vem tror nu med exkejsaren att Tyskland skulle segrat om tyska riksdagen beviljat högre flottanslag?

Tidevarvet är stundom nödsakat att ett stycke på vägen hålla med högern och militären. Högern begär ny utredning och en försvarsplan vilket den påstår icke finns. Regeringsorganet svarar, att försvarsrevisionen satt från 1918 till 1923, och att tvenne riksdagar stött och blött försvarsfrågan och vidare: varför gjorde hr Trygger som statsminister inte en försvarsplan själv? Men det är inget verkligt svar på frågan, det är ett svar bredvid.

Man får därmed inte veta om problemet hur Sveriges krigsberedskap skall läggas är teoretiskt löst. Är det tänkt som en del i Nationernas förbunds armé eller är det ett vapen att föras självständigt? När man ser hur lokalintressena spela in vid frågan om vilka regementen som skola drivas in eller behållas, så kan man

(Forts. å sid. 6.)

Trådrullarnas problem

I en liten intresserad församling diskuterades nyligen frågan om kvinnorna behöva någon representation i riksdagen. Två ting ansågos då från början självfallna, dels att kvinnorna behövas i riksdagen, dels att det ligger i de kvinnliga väljarnas hand att få in dem, om de skola komma in i ett antal som betyder något. Frågan fick därför denna lydelse: hur skall man beveka kvinnorna att göra något för att skaffa sig representanter i riksdagen?

Inledaren dr Ada Nilsson åskådliggjorde det problem, som genast möter vid frågans besvarande, genom att av tolv tomma trådrullar konstruera upp ett samhälle. Sex voro röda: kvinnorna, sex vita: männen. Här var alltså samhället sammansatt av två grupper, avdelade av en lodrät skiljelinje. Men samtidigt går det vägrata skiljelinjer genom samhället. Trådrullarna voro staplade på varandra i tre rullars höjd, vilket, summariskt uttryckt, betecknade de tre folkskikten: arbetarklass, medelklass, överklass. I stort sett sammanfalla dessa med socialdemokrater, frisinnade och höger. Under

klassrullarna, både röda och vita, voro sammanbundna med ett rött band, mellanklassen med ett grönt, överklassen med ett blått.

Hur handla nu kvinnorna, när de kallas att rösta politiskt? Följa de den lodräta uppdelningen och rösta som kvinnor eller den vägrata och rösta som medlemmar av en bestämd klass?

All erfarenhet hittills har visat att de följa sitt parti, sin klass. Det samma kan man säga om männen, ty vid införandet av en rad lagar, som skänkt kvinnorna likaberättigande, har mannens röst för eller mot följt parti gränserna, trots det att det väl kunnat tänkas att det fanns kvinnovänliga herrar bland högern och anti-feminister bland liberaler och socialdemokrater. Inledaren var av den uppfattningen, att bundenheten vid den sociala miljön och det inom den samma förhärskande partiet, var starkast i det översta och understa lagret av trådrullar. Därför att denna sammanhållning, dessa gemensamma ekonomiska intressen, inte finnas i mellanskiktet, visar sig där bland kvinnorna någon tendens att följa

den lodräta uppdelningen. Där skulle alltså kvinnointressena göra sig påminta och komma i en viss konflikt med klass- och partiintressena.

Det var ju också mycket riktigt bland kvinnorna från mellanväningen som initiativet til en diskussion om möjligheten av en gemensam politisk aktion vid val uppstått.

Man är nästan rädd att nämna, att denna tanke finns ens i fantasien. Ty den kan lätt bli till ett exempel på kvinnornas — genast "kvinnornas" — böjelse för sektbildning och isolering, vilken är så dåraktig, eftersom samarbetet med männen står dem öppet.

Frågan om samarbetet har nått en av sina små övergående aktualiteter genom den händelse, som gjort, att två kvinnotidningar dött samtidigt: Kvinnornas tidning och Vi kvinnor. Det har föranlett ett par tidningar av så olika art som Idun och Arbetaren att diskutera kvinnotidningars och vidare kvinnliga sammanslutningars berättigande. Sådana sammanslutningar tillhöra visserligen inte bara skedet före den politiska medborgarrätt

(Forts. å sid. 6.)

Appell till mannen

I februari 1866 stod att läsa i Aftonbladet, som då var radikalt, en artikel, som började ungefär på detta lediga sätt:

"— Goddag min fröken!

— Jag är inte fröken, jag är mamsell.

— Varför skulle inte mamsell kunna få beta fröken lika väl som någon annan?

— Ja men nog låter fröken Pettersson bra underligt."

Nu för tiden låter fröken Pettersson inte mera underligt än fröken Sparre. Men tänka man närmare efter, skulle man inse, att det i och för sig är något oriktigt och underligt med titeln fröken.

Det har framhållits många gånger så övertygande och så förgävs som helst, att det är en dålig och förlagad vana att med olika tilltalsord skilja på gifta och ogifta kvinnor. Deras civilstånd borde ju numera inte angivas i titeln. Men någon förändring i denna vana har inte kunnat spåras i vårt land. Aftonbladet genomförde frökenreformen lätt nog, men det har säkert varit lättare att bryta klasskillnaden än att ändra ett bruk, som har med könens förhållande till varann att göra.

Fortfarande tilltalas äldre silverhåriga damer med ordet fröken, som ju betyder liten fru, ung kvinna, t. ex. fröken Key. Medan 20-åringar efter åktenskapen ingående bära titeln fru, egentligen avsedd för den mogna kvinnan. Och man märker inte ens ansätserna till någon förändring. Frida Stéenboffs försök till tielform för några år sedan döddes av pressen, med Dagens Nyheter i spetsen. Och samma öde skulle antagligen komma ett nytt försök till del.

Det enda ställe, där alla kvinnor överlag kallas fru, antingen de äro ogifta eller gifta, är, så vitt jag vet, barnbörshuset. Det är en ganska självklar åtgärd av mänsklighet, men har ingenting med principer att göra. Och när den ogifta modern kommer därifrån, blir hon genast fröken igen.

I Frankrike är det sed att endast helt unga ogifta damer kallas mademoiselle. Alla andra kallas överlag madame. Detta har blivit sed av rena umgängens och hövlighetskåll.

I Tyskland är gränsskillnaden mellan Frau och Fräulein också ganska uppluckrad. Men likhet i tilltalsord är mera ett kvinnoakskrav i Tyskland och såsom sådant mera svårgenomfört. Det finnes en hel förening för att åstadkomma denna reform; dess direkta medlemmar förbinda sig att låta kalla sig Frau.

Dr Maikki Friberg berättar att en av hennes medarbetare i Naisten Ääni kommit in och annått: "en gammal dam, som kallar sig fröken".

På hennes redaktion väcker alltså ordet fröken ett viss uppsende som kuriosum. Om reformen verkligen slagit så igenom inom alla finska kretsar är osäkert. Men dr Friberg har rätt i att reformen icke är helt betydelslös och absolut önskvärd. En del fruans opposition däremot av det skäl att fru är deras yrkesstiel som husmoder, kan man knappat ta hänsyn till. Husmoder är en vacker yrkestitel, som tillkommer alla dem, som verkligen sköta ett hus.

Men vem skall börja? Om fröknarna göra det bli de utskrattade. Fruarna? Ja, men de lära icke göra det. Alltså herrarna, det blir den enda utvägen.

Drinez.

består till icke ringa del i utväljandet av de bästa inköpskällorna.
För livsmedel är välet lätt. I våra 129 butiker gäller principen:
högsta kvalitet till lägsta pris.

Konsumtionsföreningen Stockholm m. O.

Husmoderns arbete

TIDEVARVET

Utskomer varje helgfri lördag.
Sussplan 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTÖR:

Elin Wägner.
Mottagningsstid kl. 10-11.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION:

Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 5:50, halvår kr. 3:—,
kvartal kr. 1:75. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

per millimeter
Textsida eller särskilt be-
gård plats..... 22 öre
I text 20 "

Rylander & Olssons Boktryckeri
STOCKHOLM 1926.

**Tidevarvets
Rådfrågningsbyrå**
för föräldrar
Sussplan II
torsdagar 9.30-10.30 f. m.

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmorgsgatan 3, Stockholm.
Telefon 244 88, Norr 244 19.

Familjerätt. Hyresärenden. Testa-
menten. Bouppreckningar. Förfrå-
ningar från ländorten besvaras om-
gående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges
Advokatsamfund.
Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76. Norr 183 36.
STOCKHOLM.

SPECIALITET: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenter, för-
valtningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

ADVOKATEN JURIS KANDIDAT

Märta Björnbom Romson

Medlem av Sveriges Advokatsamfund.
Arsenalsgatan 14, I.
(Mitt emot Operahuset).
Tel. N. 1388. Stockholm.
Juridiska uppdrag av alla slag emottas.
Skriftliga förfrågningar besvaras
omgående.

Alma Axelssons

Förlösningshem,
Linnég. 19, Stockholm. Tel. 778 24, motta-
ger inack. äv. för längre tid. Tryggt och
ogen. Värlt.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå

rekom. Valhallav. 18, II, Stockholm 171 81,
Tel. N. 241 13.

Rönneberga

Sjuk- och Förlösningshem
LIDINGÖ.
Tel. Lidingsö 937.
Mottager vårdbehövande barn
och vuxna, även spädbarn.

Werners Sjukhem

Linnégatan 7, 5 tr., Stockholm.
Mottager alla slags medicinska sjukdoms-
fall, Diet och badbehandling efter läkares
ordinationer.
Måltidsinackorderingar med diet mottagas.
Innehavare: Röda Korsystem
Tel. 742 60. Märta Paues.

Thufvesson's Blomsterhandel

GÖTGATAN 16
STOCKHOLM.
Förstklassiga blomsterarbeten
Telefon Söder 33609, 3489

Sjuka och svaga

kämnas till den av tusentals beprövade
"WOHLMUTH-METODEN"
som bekvämt kan utföras i hemmet.
Begär kostnadsfria, konfidentiella upplys-
ningar från
WOHLMUTH-CENTRALEN, Kungsg. 28,
Stockholm. Tel. 112 17 & Norr 32 33.

Reaktionens
rötter

Lloyd George har under den se-
naste tiden gjort ett ganska anmärk-
ningsvärt uttalande i Manchester
Guardian angående det politiska läget
i Europa för närvarande, och då in-
nehållet inte torde vara utan intresse,
inte heller utan tillämpning för vårt
 eget lands vidkommande, återge vi
 här en kort sammanfattning.

Man har i allmänhet den uppfatt-
ningen, att reaktionen efter kriget bli-
vit rådande, och det beror på, att so-
cialdemokraterna inom sig ha ett så
starkt reaktionärt element. Därigen-
om har reaktionen trots allt fått
övertikten. Lloyd George framhåller
en annan orsak till denna underliga
kombination av högerfärg och social-
demokrati, som präglar tiden. Han
anser, att majoriteten av det politiska
Europa i själva verket är framstegs-
vänligt och liberalt, fast det är något,
som inte förmår att göra sig gällande.
Parlamentarismen har råkats in på av-
vägar. Kohandelssystemet reglerar
allt mer förhållandet mellan de olika
partierna, man går med på ett för att
få ett annat. Politiken hotar att sjunka
ner och fastna i detta primitiva
tillstånd. Partitanden går till ytter-
lighet. En framstående fransk stats-
man, berättar Lloyd George, hade en
gång yttrat, att hans yrkesbröder in-
tresserade sig betydligt mer för det
egna partiet än för nationen och lan-
det. Och de olika partigrupperingarna
i samma riktning, kunde ej hålla
tillsammans för att tjäna ett gemensamt
mål, hellre finge då de andra
partierna råda, och folket bli lidande.

Så t. ex. hade det aldrig lyckats, att
i Frankrike genomdriva en effektiv
inkomstbeskattning, ty de radikala
grupperna hade aldrig kunnat enas
om något sådant förslag. Och det
segnerade Frankrike är så gott som
ruinerat!

I Italien på samma sätt. De fram-
stegsvänliga partierna kunde ej för-
må sig att samverka. Och Mussolini,
envaldshärskaren marscherade in i
Rom med sina trupper, och allt vad
diarmed följde av tvång och förtryck
för hela folket.

Icke heller England kunde fritagas
från en liknande företeelse. Och
Lloyd George hoppades, att alla fritt
tänkande måtte lära av vad som skett.
Om de framstegsvänliga partierna
inom respektive länder samarbetade,
skulle där bli ett liberalt och fram-
stegsvänligt Europa. Det är icke möj-
ligheter, som fattas dem, endast sam-
manhållning. Men möjligheterna fin-
nas inte hur länge som helst. Herti-
gen av Wellingtons valspråk: "Man
måste kämpa för konungens rike",
ansåg Lloyd George utgöra mottoet
för genomsnittsmänniskorna. Man
måste kämpa för konungens rike!
Men om de framstegsvänliga parti-
erna ej visa sig ha framgång, komma
genomsnittsmänniskorna att på annat
håll söka "konungens rike".

Det behövs inte framhållas, att
Lloyd Georges ord passa in även på
våra förhållanden. Men varpå beror
denna brist på saumanhållning, som
Lloyd George efterlyser mellan de
grupper och partier, vilka kalla sig
frisinnade? Där krävs förvisso nå-
got av hänförelsens eld, inte den som
ordar över liberalism och framåtskri-
dande, utan den som vägar och of-
farrar intill döden! Ty liberalism är en
övertygelse, ej konjunkturpolitik.

Det står var och en av riksdagens
ledamöter fritt att motionera om vad
han vill, heter det i grundlagen. Av
denna rättighet ha årets riksdagsleda-
möter begagnat sig som sällan tillfö-
rne. Icke mindre än 524 motioner ha
vid motionsdagens utgång för de stän-
diga utskottet avlämnats mot 435
förra året. Den ram, inom vilken
motionärerna ha rört sig, är stor nog
för att innesluta snart sagt allt mel-
lan himmel och jord, från vitala och
sambandsviktiga intressen till rena
struntsaker, från ändring i stadgarna
för Nationernas Förbund till hästex-
porten på Sovjet-Ryssland.

Vid sidan av hr Lindmans (h) mo-
tion om en allsidig utredning av lan-
dets försvarsbehov har från höger-
håll framlagts åtskilliga önskemål och
revideringar av förra årets försvars-
beslut. Bibehållandet av regementen,
anslag för byggnad av jagare och
underavdelningar m. m. Från bon-
deförbundshåll har motion väckts om
500,000 kr, till det frivilliga skytte-
väsendet, vilket anslag regeringen icke
ansåg sig kunna upptaga i stats-
verkspropositionen.

Med försvarvet tävlar sockret om
största utrymmet i motionsfloden.
Den proportion mellan sänkning av
sockerskatten och kaffetullen, som re-
geringen föreslagit, har på sina håll
väckt opposition. Denna har resulterat
bl. a. i en från frimstat håll fram-
lagd motion om ytterligare sänkning
av sockerskatten medan kaffetullen i
stället endast skulle minska obetyd-
ligt. Dessutom gå ett flertal motio-
ner ut på att skydda betodlarnas in-
tressen och gynna den inhemska so-
ckerindustrien.

Från förbundshåll ha flera motioner
ingått om bl. a. ytterligare restriktioner.
Maximigränsen för utnämning
av spritryckerier, som för närvarande
är 4 liter pr kalendermånad, föreslås
i en motion av hr Ljunggren m. fl.
sänkt till 2 liter pr månad.

Av samma motionär föreslås dessutom
att en undersökning måtte för-
anstaltas av systembolagens, Vin- och
spritrentalens samt deras dotterbolags
verksamhet. Denna undersökning,
som givetvis skulle verkställas av
spritnominaletolet, beroende personer,
helst ur olika politiska partier,
avsar att klarlägga, om spritnominaleto-
lets verksamhet motsvarar det ekonomiska
och sociala syfte, som utgör
försättningsgrunden för statens nuvarande
ställning till ifrågakvarande företaget.

Fördelningen av medlen ur rus-
drycksmedelsfonden är fortfarande en
brännande fråga. Hr Bengtsson i
Norup (f) m. fl. motionerar i andra
kammaren, att fonden skall användas
för reglering av sådana ekonomiska
förhållanden, som äro en följd av
mera ingripande åtgärder till rus-
dryckshanteringens begränsande.
Dessutom skulle medel utgå till un-
dervisnings- och upplysningsverk-
samhet för nykterhetens befrämjande.

I syfte att popularisera folkhögskolan
även bland den industriarbetande
ungdomen har fröken Hesselgren m. fl.
i första kammaren väckt en motion
om kortare kurser och anslag
för stipendier till dessa. Med undan-
tag för ett par folkhögskolor, Brunnsvi-
kens och Birkaårgårdens, som huvud-
saken varit till för den industriar-
betande ungdomen, har denna endast
i undantagsfall sökt sig till folkhög-
skolorna. Under de senare åren ha
emellertid en del försök gjorts med
att sända ut fabriksungdomen till
folkhögskolorna på längre och kortare
tid. Resultaten ha varit synnerligen

Allt mellan himmel och jord

Fiske i motionsfloden

goda och mana till efterföljd. Den in-
dustriarbetande ungdomen försättes
genom vistelsen vid en folkhögskola i
en helt ny omgivning, som lär dem
känna livet från en helt annan och
rikare sida samt vidgar och fördjupar
deras syn på tiden.

För att möjliggöra en tids vistelse
vid folkhögskolorna för fabriksung-
domen böra emellertid kurserna göras
kortare; ungefär 1-3 veckor och
helst under pågående längre kurs för
att ungdom från skilda arbetsområ-
den skola få räkna. Kuserna skola
sälunda enligt motionärernas mening
närmast vara propagandakurser för
att sprida förstälse och intresse för
folkhögskolan bland både arbetare
och arbetsgivare.

Den rätt att instämma i en föregå-
ende talares yttrande som andra kam-
marens ledamöter sedan många år
ägt, har varit senatorerna förvägrat.
Med anledning härav motioneras i
första kammaren om rätt även för
dessa ledamöter att emedelbart efter
en anförande instämma i detsamma.
Förmodligen räkna motionärerna med
att en sådan åtgärd skulle bidra till
att förkorta debatterna.

Det allmänna missnöjet med det
rådande välsättet har tagit sig uttryck
i flera motioner. Hr Pers (f) vill
ha återgång till majoritetsval i en-
mansvalkretsar till andra kammaren
och från socialdemokratiskt håll på-
tyrkas borttagandet av en 1924 in-
förda fraktionsbeteckningen vid andra-
kammarsvalen.

Den simnessjukstadska, som numera
tillämpas, medger icke intagande på
hospital på ansökan av endast den
sjuke själv. Ansökan därtill måste
ingivas av anhörig, husbonde, kom-
munal- eller polismyndighet och intyg
lämnas av läkare, som icke är anställd
vid hospitalet. Ett tillägg till denna
simnessjukstadska påyrkas i motion av
hr Petré (s) så att den sjuke även
på egen begäran kan intagas på hospi-
tal. Motionären anför bl. a. ett fall,
då en person själv ville bli intagen
på hospital, men hans anhöriga an-
sågo detta onödigt; därrefter begick
han under sinnesförvirring drap på
sin fader. Den behärskade motionen
har sålunda allt fog för sig.

I första kammaren ha dessutom
kansliäret von Koch jämte fröken
Hesselgren och professor Holmgren
väckt en motion med begäran om ett
anslag på 20,000 kr. för att försöks-
vis i olika delar av landet anställa lä-
kareundersökningar och föranställa
om läkarevård för landsbygdens folk-
skolebarn. Dyliga försök ha visser-
ligen redan gjorts uppe i övre Norr-
land. Men då förhållandena där
äro så helt olika mot i övriga Sveri-
ge, har detta anslag begärts för försök
även i andra delar av landet.

Oviljan mot vaccinationen har tagit
sig uttryck i en motion i andra
kammaren, i vilken begäres befrielse
från ymningsplikt. Frågan har för
ett par år sedan varit föremål för en
grundlig behandling i lagutskottet,
vilken då avslög motionen.

Bland raden av motioner rörande
skolväsendet märkes en motion av hr
Johansson i Östersund (f) om tillfäl-
lig löneförbättring åt lärarna via
folk- och småskolan samt högre folk-
skolan. Anmärkningsvärd är den
skillnad i löneförhållanden motionären
gör mellan kvinnlig och manlig be-
fattningshavare.

**En gedigen
boksamling**
— utan kännbar kostnad —
kan envar förskaffa sig. Verk av de
främsta in- och utländska författare.
Synnerligen lämpligt för studiecirklar.
Tillskriv
Red. Gösta Lindberg,
Centralplan III — Gävle.

Glara Ekströms Optiska Affär
3 Jakobstorg Stockholm
GLASÖÖN KIKARE
PINCE-NEZER E. K. H. Korrplattor
Björnsörstads Etab. 1872.
Rekommendera ditt välortrade lager.

Fortsättningskolorna tyckas fort-
farande vara impopulära, åtminstone
att döma av hr Schedins (bf) mo-
tion. Denna går nämligen ut på yt-
terligare uppskov med den tid, under
vilken ett skoldistrikt skall hava ord-
nat fortsättningskoleväsendet till
1929. Redan en gång förr har tiden
utsträckt för lagens ikraftträdande.

I första kammaren motionerar hr
von Koch om ändring i undervis-
ningsplanerna, så att samtliga elever
i rikets ungdomsskolor kunna få halv-
dagsledighet för friluftsliv.

Den utveckling flygväsendet på de
sista åren tagit, har också kommit till
uttryck i ett par motioner om stats-
understöd till flyglinjer över Göte-
borg. Den ena går ut på ett sam-
manbindande av Göteborg med Mal-
mö—Amsterdamlinjen. Den andra
tar mer sikte på framtidens möjlig-
heter och föreslår direkt linje Göte-
borg—London i förbindelse med
Oslo.

För arbetsfredens värnande ha fri-
sinnade och liberaler gått till gem-
sam aktion. Till denna vansliga
fråga återkomma vi i ett annat sam-
manhang.

Den gemensamma kvinnomotionen
om ändring i pensionslagens bestä-
melse angående de lindra kvinnorna
likson den av hr Lindberg väckta
motionen om gift kvinnas behörighet
till statsjänst kommit att närmare be-
handlas i artiklar i Tidevarvet.

Elektro-Medicin
Kungsgatan 13. Tel. N. 94465.
Försmåttiga Fysiska- och Elektricitets-
Rådfrågningsbyrå.
Diatermi..... från 2.25
Kurtajus..... 1.00
Heltid..... 2.00
Fysioterapi..... 2.00
Fysisk behandling..... 2.00
Injektion..... från 1.50
Ljusbad o. Massage..... 3.75
Elektr. behandling..... 2.50
Medicinska bad..... 2.00
Lokal Massage..... 2.00
Helmassage..... 3.25

Leg. läkare. Kostnadsfri konsultation.
Dir. C. A. Kihlström, Söndag. Kgl.

Kom ihåg
Barnets Lyckopning
erhålles genom Förlösningshem och
Blindmasor

DE BLINDAS FÖRENING
Majorsgatan 12 STOCKHOLM.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53, Tel. 108 51
STOCKHOLM

Medicinsk och Elektrisk
Här- och Ansiktsbehandling
Bortt. av värtor, bruna fläckar, liktorner
samt gen. härväxt m. d. elektrolytbehandling.
Behandling med Violetta strålar, Ma-
nicure. Pedicure för damer och herrar.
HILDA JONSON
Götgatan 18. Tel. Sö. 332 99. Stockholm.

Alla Edra försäkringar
erhåller Ni förmånligt genom
Svenska Försäkringsbyrå
— generalagent för Fylgia och
Svenska Liv —
Vasagatan 6. Tel. 62, 6262, 6267, N. 6222.
Ombud antagas.

Det bästa småbrödet och kaffe-
brödet ålger man
Majas Hembageri
Bergsgatan 36, Stockholm
Tel. Kungsh. 34 68
Grahambröd o. Wafflor
10 proc. påbrödlämnas.

**Gynna
Tidevarvets
annonser**

Orättvisorna i folkpensioneringen

Rättelse begäres av de kvinnliga riksdagsledamöterna

Alltsedan vår nuvarande pensionslag tillkom, har dess egendomliga för att ej säga orättvisa särställande av kvinnorna varit föremål för kritik från såväl manligt som kvinnligt håll. Med anledning av Statens Besparingskommittés förslag till omorganisation av socialförsäkringen inlämnades till Konungen en skrivelse, i vilken framfördes en del synpunkter och önskemål med avseende på kvinnornas ställning inom vissa delar av socialförsäkringen från kvinnoföreningar av alla partier: Fredrika-Bremer Förbundet, Allmänna Valmansförbundets centrala kvinnoråd, Frisimade kvinnors riksförbund, Sveriges moderata kvinnoförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, Svenska kvinnors medborgarförbund, De kvinnliga kårsammanslutningarnas centralråd, Kvinnornas fackliga samorganisation samt Sveriges husmodersföreningars riksförbund.

Samma kvinnoföreningar hava nu till riksdagens samtliga kvinnliga ledamöter ingått med en begäran, att dessa måtte väcka motion i ämnet. Denna begäran har också villfarits i det fröken Hesselgren i första kammaren och fruarna Östlund, Nordgren, Wessman och Thüring med instämmande av fröken Welin i andra kammaren väckt motion om att i det förslag, som är att vänta angående revision av pensionsförsäkringslagen, hänsyn måtte tagas till de ändringskrav, som på detta område framställts av kvinnoföreningarna.

Motionärerna framhålla bl. a. att pensionslagens bestämmelser angående de gifta kvinnorna först och främst tarva en ändring. För att vinna en förbättring beträffande ej endast änkers och fränksilda hustrurs utan jämväl de gifta kvinnornas ställning förordas följande tillväggångssätt. Grundavgiften påföres redan nu lika för såväl alla inbyggda från och med 16 till och med 66 års ålder, män som kvinnor. Tilläggsavgifternä böra påföres efter samma regler och detta även beträffande äkta makar. Vid beräkning av äkta makars tilläggsavgift skulle sålunda inkomsten, oberoende av om endera parten eller båda makarna förtjäna densamma, fördelas med hälften på vardera maken och följaktligen tilläggsavgiften, grundad för var och en av makarna på hälften av den gemensamma inkomsten, påföres deras skattessedlar med samma belopp.

Genom detta tillväggångssätt blir pensionen för familjen, så länge bägge makarna leva, densamma som nu. Dör emellertid mannen får hustrun en pension, som åtminstone står i någon rimlig proportion till de utbetalningar som gjorts. Efter nu gällande bestämmelser äger hon endast utfå pension efter grundavgiften d. v. s. 3 kr.

För att avgiftspensionen särskilt beträffande äkta makar skall bli av verklig betydelse, kan dock icke ökade pensionsavgifter undvikas, vilket under alla förhållanden torde vara riktigt. Besparingskommittén föreslår en höjning av grundavgiften från 3 till 5 kr., varjämte högsta tilläggsavgiften föreslås höjd från 30 till 36

kr. Dock torde denna höjning, mena motionärerna, böra företagas med varsamhet med hänsyn till de mindre inkomsttagarna.

Lagen om pensionsförsäkringen avskiljer samtliga kvinnor i en särskild försäkringsklass med lägre förmåner, än de som tillkomma män, oaktat att kvinnorna betala samma avgifter som dessa. Vid lagens tillkomst restes från kvinnornas sida en bestämd protest häremot och under den tid som sedan förlutit ha de synpunkter som då av kvinnoföreningarna samfällt framfördes ingalunda förlorade styrka. Kvar står alltjämt att den enda rättvisa grunden för en obligatorisk allmän pensionsförsäkring är full solidaritet mellan alla försäkrade och kvinnornas pension utgår efter samma procenttal som männens. Lika omöjligt som det är att inom pensionsförsäkringen uppdelna manliga yrkesutövare efter deras respektive yrkes olika risker eller att skilja på befolkningen i städer och på landsbygd på grund av olikheten i medellivslängd lika orimligt är det att ställa kvinnorna i en särskild försäkringsklass. Anledningen till detta särskiljande av kvinnorna skulle vara högre medellivslängd och det förhållandet att kvinnorna vid pensionslagens tillämpning visat sig bli arbetsodugliga, d. v. s. invalida i lagens mening tidigare än männen och i proportionvis större antal än dessa tillerkänts pensionstillägg. Härvid har emellertid ej hänsyn tagits till vissa synnerligen beaktansvärda förhållanden.

Så torde den från fattigvårdens område hämtade högre invaliditets-siffran för kvinnorna i icke ringa utsträckning ha sin grund icke i verklig arbetsoförmåga utan i ekonomisk invaliditet. Dessutom tillämpas ju när det gäller avgiftspensionen en helt annan ekonomisk värdesättning av arbetet inom hemmet, än den som t. ex. kommer till synes i den nya giftermålsbalken. Arbetet uppskattas endast efter den lägsta avgiften, d. v. s. 3 kr.

Vidare torde behöva erinras om att kvinnornas invaliditetsrisk i ett avsevärt antal fall sammanhänger med moderskap och arbete som modrar. Och dessa riskmoment äro givetvis av den beskaffenhet att deras ekonomiska konsekvenser böra bäras lika av män och kvinnor. Vad skillnaden mellan mäns och kvinnors medellivslängd beträffar tendera denna tydligt mot en utjämning. Allt synes därför ge stöd åt den uppfattningen att hela den rättvisa ordningen är att dela befolkningen, män som kvinnor, sammanföras i en riskklass och att avgiftspensionen beräknas efter för män och kvinnor gemensamma grunder.

Den uppdelning av pensionsavgifterna som motionärerna föreslå förutsätter givetvis samma procentberäkning för män och kvinnor. Skulle en lägre procentberäkning fortfarande beräknas för kvinnan, så betyder det en sänkning av hela familjepensionen, emedan en större del av den gemensamma pensionen under de nya förhållandena kommer att falla på kvinnan.

Tidpunkten att framlägga detta gamla önskemål är mycket lämplig, då man har all anledning att vänta att en omredigering av socialförsäkringen genom vid denna riksdag bebådade propositioner skall fullföljas och att man sålunda nästa år har att vänta ett förslag till revidering av älderdoms- och invaliditetsförsäkringen.

Frågan kommer att behandlas i riksdagen under den närmaste tiden.

Svart på vitt

Mellan två nummer av Tidevarvet har ett krig mellan tvorne världsvärlden hunnit utbryta — förse aftonningarna med feta rubriker och bilagss igen. Det är inte underligt om tidningsläsaren blir blaserad på nyheter. — Något nytt i tidningarna? — Nej inget vidare bara ett krig mellan Ryssland och Kina. Det s. k. ryss-kinesiska kriget utbröt därför att Mandjuriet härskare Tjang-so-lin lät sina trupper begagna en av ryssarna byggd och skött järnväg som delvis går över Mandjuriet område och detta utan att betala biljetter. Hans folk lär ha äkt upp för omkring 50 millioner kronor — de måtte ha rest mycket. När han blev krävd på beloppet lät han häkta rysska funktionärer vid banan och övertog driften själv. Ryssarna svarade med truppkoncentration.

Nu har emellertid en översenskommelse upprättats och fred har slutits.

Tyskland och Amerika komma att deltaga i den förberedande avrustningskonferensen men dess undersökningsområde kommer troligen att ytterligare inskränkas. Underhandlingar pågå om att från dess program stryka både flottustrutningarna och den ekonomiska krigsberedskapen. Det blir väl en vantatume kvar till slut.

Doktor Luther har efter en kris, som varat ända sen strax efter Locarno-fördragets undertecknande nu lyckats bilda en ny regering med stöd av tillräckligt många av mellanpartierna för att han skulle ha någon utsikt att kunna reda sig med riksdagen. Stresemann är utrikesminister och förverkligande av Tysklands inträde i N. F. rycker närmare, trots motstånd från nationalisterna. Luther har dock inte fått någon god start i riksdagen. Den av många lappar hopräddade regeringen spricker kanske snart åter i sömmarna.

En italiensk skämttidning innehöll nyligen följande: Vad nytt i tidningarna i dag? Svar: datum. Tidningen blev indragen. På grund av att de censurerade tidningarna verkligen inte kunna innehålla mycket nytt, ha upplagorna gått ner med svindlande hastighet, tidningarna få dåliga affärer och avskeda sina medarbetare. Och vad skola avskedade journalister göra? De svälta ihjäl förmodligen.

I Hertha skriver adv. Mathilda Staël v. Holstein en artikel om kvinnofrid med anledning av att justitieministern givit professor Thyren i uppdrag att undersöka huruvida nu gällande lagstiftning utgör ett skydd för kvinnorna.

Artikelförfattaren kommer till den slutsatsen att våra lagar icke äro tillfyllest. Kvinnofridstörare komma under lagparagrafen för förgelseväckande betagande. Men därmed menas att någon tredje person än de båda inblandade skall ha varit åskådare och känt förgärlse väckt hos sig av vad han sett. Detta gör att paragrafen sällan kan tillämpas, ty inte alltid är det så lätt att få tag i ett förargat vittne.

När nu professor Thyren skall sätta i gång denna undersökning så kunna vi erbjuda honom att använda ett frågeformulär som för många år sedan sattes upp i avsikt att få en statistik från Stockholms gator.

Det senaste bildödsfallet då en gammal staderska överkördes och dödades i Stockholm, har meddelats av tidningarna i tre på varandra följande nummer, vilkas rubriker äro belysande näst. Den första:

Ökad, 50-årig kvinna ihjälkörd på S. Eriksgatan. Med underrubrik: Chauffören körde sin väg från olycksplatsen i stark fart. Den andra: Olycksbilens förare var tydligen berusad. Den tredje: Den påkörda hade varit oförsiktig.

Det var den historien.

N. F. K.
LIVSTYCKE
(utarbetat av Nordiskt Förbund för Kvinnogympastik i Sverige)
för barn och vuxna, finnes hos
Anna Ahlström, Sybehörsaffär
Götgatan 95, Stockholm

Överklassens behagliga tid

Om den borgerliga ungdomen tar något intryck av vad som står i tidningar bör den känna sig något förvirrad just nu. Det finns en viss typ av modern ungdom, som lever i den tron, att det finaste av allt är att inta en skeptisk attityd mot tillvaron och för egen del begränsa sig till att sköta sitt arbete och sina nöjen och låta världen gå sin gång. Världsförbättringar är i sådana kretsar icke fint och utskratas. Frågor äro odrägliga, och att syssla med sådana naivt.

Nu händer det plögligt att denna slags ungdom får genom en borgerlig tidning höra att den står efter arbetarungdomens elit. Det är hos denna elit man träffar den ungdom, som vill något, som söker något, som har intressen, drömmar och planer utöver sin egen personliga framtid, kunskapsstörst för annat än betygets skull.

Skulle det verkligen inte vara det förnämligaste av allt att läsa på examen och smått åt världsförbättringarna? Skulle man verkligen stå efter i något mera väsentligt än konsten att debattera? Behövs det något annat för att bli skickad att ta Sverige i arv än att snabbt kvalificera sig för ett levebröd?

Kan inte ens land föras framåt och framtidens uppgifter lösas av en rad individer, som äro skötsamma, men intet mer?

Tillfälligheten har fogat så, att samtidigt i en annan borgerlig tidning diskussionen om när man bör gifva sig givit en lustig inblick i en viss borgerlig sinnesförfattning. Visseligen kan man misstänka att den insändare som påstår att inte borde gifva sig utan att ha en säker inkomst för tio år framåt har stuckt in ett skämt med borgarna i diskussionen. Förslaget att man borde ha en summa garanterad för nöjen och uteliv när hemlivet troligen någon tid efter giftermålet mist sin dragningskraft, kommer tydligen från en skämtare. Men det är en god parodi på ett visst slags försiktigt, beräkande, inskränkt och förkrympt sinne för vilket penningen är det enda som ger trygghet och är värt åtra.

Samtidigt som varningen träffar den borgerliga ungdomen, för den att ta åt sig så långt det är förtjänt, läser man i Arbetaren ett underkännande av den borgerliga kvinnans bildning ett underkännande på ungefär samma skäl.

Hennes skolkunskaper orientera henne inte i den värld som är, hon är full av fördomar. Hon läser gottköpslitteratur och har små gottköpsintressen.

Alla allmänna omdömen äro farliga, de täcka så sällan den skiftande verkligheten. Men nog kan man ändå säga, att vår s. k. bildade klass, inte bara dess kvinnor och barn, kunde ha gott av att överhuvud rycka upp sig, träda ut ur sin isolering, lämna föreställningen om sin överlägsenhet, som märkligt nog förbindes med fruktan för att inte vara fin nog, granska sina egna garanterat fina och välsmakade åsikter och jämföra dem med andra klassers åsikter.

Av finansministerns redogörelse vid remissdelatten för vårt folk inkomstnivå framgick ju hur tunt vårt överklasslager är. Detta lilla lager har sin egen kultur, sina egna intressen, åsikter, nöjen, vanor. Man forskar, skriver böcker och tidningar, målar tavlor, spelar teater, gör musik för

Första sidan

Följande lilla insändare ger prov på vad ett enda tidningsnummer kan innehålla av ohygglighet, tack vare pressens smak för att servera bloddrygande nyheter. Numret är visserligen inte ett av de allra senaste men liknande extrakt kunna dras ur så gott som varje tidning.

En stilla lördagskväll. Dagens mångfaldiga plikter slutförda. Barnen i säng, allt i ordning för morgondagen. Tidningen väntar. Jag slår mig ned i gungstolen och bereder mig på en njuvingsrik stund.

Men kära läsare, bör nu, vad jag fann på en, säger en, enda sida av den afton-tidning vi hålla oss med i denna landsända. Undrar du sedan på om den lugna stunden blev en bitter besvikelse?

Låt mig sanningsenligt i korta drag skildra vad mitt öga såg spalt för spalt. Först att man lyckats upptäcka en ny fruktansvärd sak, "som kommer att göra framtidens krig till ett hittills okänt helvete". Under experimentet med samma gas dödades två ingenjörer och blevo tre arbetare vansinniga. Detta telegram slutar med följande ord: — — — man har här funnit en gas av ohygglig art, som givetvis kommer att bli föremål för undersökningar — icke minst av de militära laboratorerna.

Vidare läste jag om en "fosterorm, som misshandlades en 4-årig flicka". Tänk att misshandla, slå ett litet barn! Inga fruktan och ängest hos en av dessa små! Vi gå vidare på denna mörka färd längs tidningens spalter. Fortfarande å samma sida.

Nästa rubrik: "Ett fasansfullt mord" — med diverse detaljer. De voro två stycken, som mördade en.

Vi komma nu till det gräsliagaste av allt: "Transplantation av ögon från ett djur till ett annat". Och som underrubrik: "Lyckade experiment". Är detta inte himmelskriande? Har Ni tänkt Er in i vad dessa "lyckade experiment" innebära? Det betyder att operera bort ett öga på ett levande djur, ett väl bundet stackars offer, och att sedan transplantera detta öga på ett annat djur, som även det måste genomgå samma tortyr. Och det värsta av allt, man konstaterar i slutet av denna notis: "Frågan torde icke få någon praktisk betydelse, ty det skulle aldrig falla någon läkare in, att operera bort ett med god synförmåga utrustat öga på en människa för ett dubiöst experiments skull."

Stella Rydholm.

varann, grålar på och berömmar varann, isolerad från folkets stora massa.

Det enkla och kanske lättförklarliga faktum, att dess varann, nöjen och sällsamtningar gärna bli förebildiga för dem, som från mindre villkor kommit över i större, ger lätt överklassen en känsla av att den verkligen är förebildig i allt och att kritik, när den förekommer, blott är rävens kritik av rönnbären.

Men överklassen sitter inte så säkert. Den måste beakta sin ställning, övertänka sin upgift, dyka ner i tiden, ödmjukt och förutsättningslöst betrakta dess fenomen. En självgod, isolerad och stillastående överklass förlorar i inflytande, trängs bort och går under. Det behövs inte någon blodig röd revolution till det.

PENSIONAT FREDRIKSHOF,

Fredrikshofsgat. 10, Sthlm.
Tyst läge, vackra rum, med alla bekvämligheter. Moderat pris.
Tel. 73 984, 79 134.

PENSIONAT HÄLLEGÅRD,

Skärstrå. Rikt. 4, Lidingsö.
Hög, ren luft, bekväma förbindelser m. Sthlm. Värma o. trelv rum med alla bekvämligheter, rekommenderas.
Fru Anna Fahlström.

1-15 Februari STOR REALISATION!

Spetsar från 2 öre m.
Spetsmotiv från 2 öre st.
Flor.
Vantar.
Strumpor.

Damunderkläder.
Morgonmössor.
Näsdukar.
Vita Tyger.
Broderier.

Breda klädningsspetsar i Svart, Vitt och Kulört.

Obs! Verkliga slumppriser!

De Förenade Spetsfabrikernas Försäljningslokal,

Grefvegatan 13 STOCKHOLM (Hörnbütiken).

Advent och Gröna hatten

"Advent" skrevs 1898 under en av skaldens dystyraste och bitraste perioder. Det är ett mysterium i Sveriges historia, ett "religiöst sagospel", som Strindberg själv kallar det. Verkligheterna löper där parallellt med skräcksyner och mardrömmar, där det onda samvetets helvete upprullas i all sin fasa, där striden mellan gott och ont, ljus och mörker utkampas, där brott och vedergällning framställs med obönhörlig logik. "Öga för öga och tand för tand" — det är den enda rättvisa, som den oräddräddige lagmannen i "Advent" erkänner, och efter den varder han också själv dömd. Men jämmsides med denna hårda lära skymtar man Strindbergs barnatro på en kärleks gud. I scenerna med barnen och det i den främmande gossens gestalt framställda Kristusbarnet lysar försonlighetens och människokärlekens sol, där förkunnas ljusets milda evangelium. Ja, till och med i helvetet, där lagmannen och hans omänskliga hustru blivit befordrade till laga näpst, får lagmannen ett ord av tröst, då han visar fasa över sina brott och bitter ånger över sina ögränningar. På hans ångestfyllda fråga: "Finns då intet slut på detta!" får han till svar: "Det finns ett slut, bara det finns en början!"

Den stora kreationen för årfönet var otvivelaktigt Maria Schildknächts lagmannen. Allt vad ondska, hat och rent pervers grymhet tillsammans kunna rymma, gav hon uttryck åt i spel som i maskering och mimik. En ohygglig roll att årtige! Strindbergs hat mot styvmorden såväl som hans kvinnohat i gemen har här fått sin mest cyniska exponent. Den skenhegla, oehderliga och hjärtlösa lagmannen spelades av Brovallius, som även han var utmärkt, här diktionen på sina ställen varit litet klarare. En verklig talets konstnär har Dramatiska teatern i Gabriel Ahw, som nu gjorde "Den Andres" roll. Hans repliker kommo osvikligt koncisa och med en ironiens skärpa, som alltid träffade prick. Hans spel var också utomordentligt.

I övriga roller voro Jessie Wessel som den milda, undergivna dottern och Hillberg som mågen, samt Högel i grannens idealiserade, evangeliska gestalt, Alf Sjöberg som den kraxande häxan och Ivar Nilsson som den pucketryggige prinsen alla goda tolkare av sina roller. De trenne barngestalterna, som gjordes av helt unga (12—13-åriga elever), gävo illusionen så långt möjligt var.

Det är inte lätt att i våra tider ens för en stund jaga åskådarna skepticism på flykten. Men spökeierna i "Advent" gjordes på ett så utomordentligt sätt, att de ej verkade löjliga, utan verkliga framkallade den skräckstämning, författaren avsett.

Dramatiska teatern har velat hylla Strindbergs minne genom att på hans födelsedag giva "Advent", ehuru dramet erbjuder synnerligen stora svå-

riheter att övervinna. Det har förut givits i Tyskland och i Danmark men i Stockholm endast på Strindbergs egen lilla primitiva teater vid Norra Bantorget. Så som det nu gavs på nationalscenen måste man säga att teatern på ett i högsta grad erkännansvärt sätt löst den svåra uppgiften. Man fick mer ut av "Advent" här än vid läsningen. Alla dramatiska möjligheter hade tillvaratagits och bristerna i görigaste män överskyldes.

Komediteatern

bjöd i måndags på premiär åt ett "skådespel om anständigheten" av Michel Arlen. Författaren är till börden armenier, kom som fattig pojke till England och slog snart igenom som en god stilist med särskilt stort förmåga att skildra de gamla engelska aristokratkretsarnas liv i många gånger väl träffade typer. Man märker, att han ser på engelsmännen med den objektiva blicken hos en "outsider" — men en sådan, som kommit dem tillräckligt nära in på livet. Här ett stickprov ur hans "Den gröna hatten". I sista aktns stora uppgörelse användes rätt kraftigt språk och uttrycket "dra åt helvete" återkommer flera gånger. Då yttrar en av de närvarande: "Här i England talas det om helvetet ungefär som om det vore en engelsk koloni!"

Michel Arlens styrka ligger däri, att han förmår hålla läsaren i oavbruten spänning genom att säga a utan att säga b — genom lätta andytningar, som eggar läsarens nyfikenhet och intresse. Men härmed torde nog också det mesta vara sagt om denne stora massornas i England och Amerika publikgunstling. Någon skönlitterär skribent i ordets egentliga bemärkelse är han inte — men han kan, som sagt "ta" folk. Ehuru han kallade sin nu dramatiserade roman, "Den gröna hatten", "a romance for a few people" har den gått ut i en engelsk upplaga av 175,000 exemplar! Och på de språk, till vilka den översatts — bl. a. till svenska — har den gått i åtskilliga upplagor.

Det visade sig att dramatiseringen knappast hade bidragit till att höja romanens nivå — snarare tvärtom. Det blev det rena melodramat — å la Elinor Glynn — och därtill var svenskan inte alla gånger lättflytande och talbar. Teatern hade emellertid gjort det bästa möjliga av stycket. Herr och fru Eklund voro båda goda representanter för den engelska "gentleman"-typen, fru Eklund dock ej tillräckligt förförisk och raffinerad för att man skulle sätta tro till alla historier om hennes äventyr med än den ene än den andre. I romanen blir man imponerad av hennes typ därför att hon som ett plus till sin oemotståndliga tjusningskraft som kvinna — och som en liten mjuk och känslig sådan — äger den hederskänsla, den offervilja och det ansvarsmedvetande,

Då skall det tredje riket komma

När skall det tredje rikets morgon randas? Skall kanske först årtusenden förgå? — Då människotäktet äjnt och trit för andas och livets dag liksom en fest begå?

När järnet ej till svärd och spjut mer smides, och guldets upphört vara släktets gud. När vitt ej mer till svart förvädes, och samvetetsrösten är vårt enda bud.

När ingen mer sin glädje söker bygga upp en annans sorg, sin framgång på hans nederdåd, när alla teka kunna vandra trygga ibland de starka, som dem blott ge stöd.

När ingen rik och fattig längre gives, ej någon sjukdom, ingen last och inga brott.

Då varje häkte, hospital och dårhus rivas, Ty allt är sunt och starkt och rent och gott.

När flärd och präst och sken ej någon tjusar, ty samning är det skönas högsta lag.

När tingens kärna blott envar beröstar, då gror det tredje rikets dag.

När en och var i ödmjuktt sinne sin uppgift fyller till det helas väl; då är det tredje rikets timme, där ingen herre är och ingen träl.

SARA BOHLIN.

som anses känne, eckna mannen. Hon handlar som en "good sport" — nåttoppt det bästa en engelsman kan säga om en kamrat. En verkligt rolig replik har hon i andra akten. Då hennes ungdoms älskade förebrår henne hennes uppförande, svarade hon honom: "Jag är inte så dålig — jag är inte dålig — jag bär mig bara illa åt!"

Beröm förtjänar Nils Wahlborn för sin utmärkte läkaretyp, som föresten nramas av en verkligt illusorisk och vacker klostertjuskusinterior. Av övriga uppträdande bör Mattias Taube nämnas, som var en ståtlig och rätt träffad engelsk "grand old man". I första akten hade hjälttinnans bror en ganska osympatisk roll att spela. Häkan Westergren slog nog över, vilket är ganska ursäktligt — sanningen att säga verkade det chargerade ursinnet nästan pinsamt.

Att Michel Arlens drama troligen ej får en proportionellt lika lång livs-ängd som hans roman fått applod, torde man med säkerhet kunna förutspå. Det finns saker, som man vid läsning tar lätt på — och som Arlen förresten i sin senare bok, "Mayfair", betecknar med "dot... dot... dot..." men som onekligen på scenen bli antingen brutala eller löjliga. Men det får ju stå på författarens — och publiksmakens konto.

Elsa Thulin.

Svenskheten på bio

Vår lärofader Odhner har på sista åren haft alla skäl att vända sig i sin grav. Historikerna kritisera honom respektlöst, där länmas ej sten på sten kvar av hans historia. Pacificisterna öndögtra sig över att han blott talar om krig och knapp ägnar två rader åt vårt folks inre historia. Ja stackars "lilla Odhner", sällan har väl en lärobok blivit så utskämd innan sin snart förestående död.

Men nu har det märkliga hänt! Odhner har fått uppträdelse. Just när läroboksförfattarna gnida sina genikölar för att ge en annan och mer vidsynt lärobok till våra barn, just när världen håller på att med en kraftansträngning vrida sig loss ur chauvinismens klor och se mänskligt för folken och deras inbördes förhållanden, se, just då kommer bekräftelsen på att C. T. Odhner ej förgäves matat tre svenska generationer med sin krigshistoriska chauvinism. Man spelar in Karl XII på film och man låter barnen — den fjärde generation, som i regel förskonas från "lilla Odhner" — gå och se denna apoteos av Odhners anda, poetiskt förklarad i skimmer från Heidenstams "Karollerna".

Med två långa delar låter man barnen mätta sin själ — denna själ som kan synas oemotståndligt befäst, när det gäller inflytandet av historiska data och årtal men som öppnas på vid gavel inför en spännande film. Den första delen väckte hörbar förtjusning; det lyckosamma, strålände krigsventyret ryste dem med, det såg man. Men den andra, där det aldrig var annat än slagsmål, tycktes bli för mycket av det goda till och med för stridslystna pojkar. Den söndagsftermiddag, då jag såg andra delen tillsammans med hundratals barn rädde en nästan makaber stämning. Stackars barn! Vad tänkte de, vad kände de, vad föll för frön i deras själar vid åsynen av all detta krigselände.

Väckte det deras stridsiver, deras "försvarsiver"? Snarare tvärtom. Vem kan se Karl XII-filmens härar marschera fram, nedmejdande vandra efter konstens

mas efter vid återtaget, se dessa ihjälregler, se dessa döende soldater, som lämsfrusna led av svenska bussar, se allt detta och ej bli omvänd att arbeta för freden i världen med all sin häg och alla sina krafter? För mig var det den enda möjliga reaktionen och i detta fall är filmen nästan tacknämlig.

Men i ett annat fall är den inte tacknämlig — varken för våra barns räkning eller inför utländets ögon, för vilken den delvis tycks vara avsedd. Det är glorieificeringen av det svenska och förlöjligandet av varje fiende. Filmen överträffar verkligen i naiv chauvinism sin lärofader. Tsar Peter är en fattigmyg bovtyp, som gnisslar länder mot den svenska hjälten. Det ryska lägret företor moskovityper av det mest onsygga och lömska slag, som tänkas kan. Dryckeslag, förräderi och lösligt leverne håra där till ordningen för dagen. Det svenska lägret är naturligtvis helt söndagskolmsmässigt, bussarna nyrakade, kvinnorna dygdemönster.

Polacken smider ränker mot den stackars kontungen, hundurken är falsk och lissande. Allt går ut på, att det är blott av gemen elakhet, de ej låta besegra sig av svensken.

Det sägs, att Karl XII för närvarande spelas i Helsingfors, Köpenhamn och Tyskland. Man räknar även på, att svenskarna i Amerika skola kunna avnjuta den. Jag förstår, att de platser måste utväljas med omsorg, där en så chauvinistisk anrättning skall kunna svaljas med aptit. Något anseende i egentlig mening kan den ju ej skaffa oss ute i världen.

Nej låt oss välja bättre representanter för svenskheten utåt och inåt. Låt en sådan film som Ingmarsarvet predika om det troga och hetsiga folket svenskarna, om tro och övertro, om offer och kärlek, om själens makter, om det som djupast är sant inom oss. Den filmen är icke dödfödd i sin chauvinism, som den andra, i den filmen finns svenskhet, som lever — och som ger liv.

CWJUS

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad,

börjar sin 3 månaders långa

Vårkurs den 29 mars.

Ansökningstiden utgår den 1 mars.

Begär prospekt hos Rektor Honorine Hermelin, adr. Triewaldsgränd 2, Stockholm.

Honorine Hermelin:

Innan vi gå till grunden

Med anledning av remissdebatten syntes i pressen som underrubrik: "Arbetslöshetsförsäkringens skugga över stora delar av debatten". Kan ske är detta en skugga av allvarligt slag, som hotar att förvirra läggspelet mellan partierna.

Arbetslöshetsförsäringen, alltså. Menarbetslösheten! 10,000-tals levande människor arbetslösa, med allt vad därav följer. Mot arbetslösheten står man vanmäktigt, den hotar mer och mer och i alla länder att bli "norm"! Man försöker blott lindra dess verkningar på minst skadliga sätt.

En dansk präst skrev i tidningen Köbenhavn för d. 10 nov. en artikel under rubriken "En Landsulvke". Han önskar, att det stode i mänsklig möjlighets makt att för Danmarks folk framställa, så att man för en

gångs skull såg det, vad arbetslösheten innebär av förlorade värden, främst mänskliga värden. Men han misströstar. Han ser blott en utväg. "Låt oss", säger han, "som ha arbete och inkomster, betala och betala, tills vi bli möra och ropa: nu vilja vi gå till grunden med vår lagstiftning, utan hänsyn till parti eller gamla traditioner!"

Ja, det är rätt! Må vi betala. Ingen avprutning på arbetslöshetsunderskott. Ingen avprutning på stats och kommunens anslag till bostadsbyggen, till fullgoda härbergen och värnrestugor, till mödravård och barnbespisning, så länge vi undandra oss att gå till grunden, så länge vi låta samhallet bära på en skuld, som ligger uppenbar i arbetslöshet och bostadsnöd, som skarpast och blekast bryter fram i vissa barnamord och självmord, om vilka pressen bär vittne, då de bli synliga för ögonen.

Om vi ej kan erkänna och sedan våga fullfölja och utpröva ett effektivare sätt att gå till grunden, kan vi då värja oss mot J. S. Mill's ord, att mot utskuten att den nuvarande ordningen skall fortsätta "tynga kommunismens svårigheter, stora och små, endast som dammkorn i vägskalet".

Vad menar den danske prästen med att "gå till grunden"? Han menar en "gå till grunden"? Han menar en gå, som i början av dec. debatterades i Danmarks riksdag i sammanhang med ett kommunalkatteförslag, som — visserligen blott till en liten del — vill lägga skatt på "det nakna jordvärdet", men ej på byggnader och andra "förbättringar", alltså ej på taxeringsvärdet. Han menar samma sak, som Elisabeth Tamm talar om i "Det nya jordbruket", att det "ej är möjligt att jorden, där gård vid gård, sträcka efter sträcka bildade hela folkets land, kan vara föremål för en oinkränkt äganderätt", men "om man erkänner samhallets rätt och plikt att bevaka intresset för det allmänna bästa, saknas befogenhet att upphäva

den enskilda äganderätten till jord". Det är detsamma, som Tidevarvets ledare i nr 3 f. detta år kallar "att uppbygga problemet om jordfrågans lösning från grunden, d. v. s. fastställandet av förhållandet mellan samhallet och de enskilda jordägarna".

Ja, låt oss få en fast linje mellan samhallets rätt och den enskildes, och låt oss följa den och se, om den inte kan leda oss ut ur hopplösheten.

Samhällets gemensamma egendom är jorden, där vi alla ha vår varelse, och det växande värde, som jorden fått och får genom samhallets arbete, växt och förkovran. Den enskildes rättmätiga egendom är hans arbetslön — ej arbetsfria förtjänst — som alltså bör vara fri både från direkt och indirekt beskattning. Må samhallet taga ut sin rätt. Låt i stället på land beskattning ske efter jordvärde, som beror på jordens beskaffenhet och läge, och ej så, att varje byggnad — till bostad eller verkstad — vart täckedike, var häst och häna, var trädgårdstappa tvingas att böta för sin tillvaro med skatt.

Jordvärdet växer med samhällets förkovran — det kan också sjunka med samhallets bortdöende. Därför måste värdering av jordvärdet ske ofta, för att jordavgiften skall kunna bli rättvis. — En stad växer ut över ett nytt område, och tomtpalser bli begärliga. Spåravn, gas och vattenledning dras dit, tomtvärdet växer ytterligare — allt på grund av samhällets gemensamma arbete. En järnväg dras fram genom en bygd. Jordvärdet stiger, om och jämförelsevis obetydligt. Men järnvägsstationen och än mer järnvägsknuten närmar sig stadsamhällets karaktär och jordpris. Blott obygdens jord blir helt utan skuld till samhället, utan plikt till jordavgift.

Får nu jordavgiften till samhället följa jordvärdets förändringar tätt i spåren, så blir jord billig, ja så billig, att i stort sett jord finnes för envar, som har arbetshög och arbetsförmåga att använda den. Ty att i slöhet eller väntan på stigande pris besitta vanskötte eller outnyttjad jord det lönar sig ej då jordavgiften hela tiden skall betalas ut. Så kommer mycket

En lördagskväll

av Nanny Johansson

Mina mörkaste minnen från barnåren är nog lördagskvällarna. Då samlades alltid så många olika människor hemma i vår stuga, och de flesta av dem var jag rädd för. Så länge dansen pågick och speljantans gubbar satt stilla i sitt hörn, var det inte så farligt. Men det dröjde aldrig länge, förrän ett bord bars in och glas, kuttingar och literbuteljer kom fram, och sedan brukade det inte dröja länge till slagmålet var i gång. De lugna lördagskvällarna var inte många, och jag kommer nästan ihåg var och en särskilt. — I synnerhet är det en av dem, som jag livligt minns och ofta tänker på.

Vi hade haft det mycket svårt en tid. En engelsman till far hade kommit hem från Amerika för att hälsa på släktingar, men som dessa var religiösa och nykterhetsvänner och inte ville låta honom komma med sina litrar, trivdes han ej hos dem utan kom mest att hålla till hos oss, där det sålunda blev dagliga orgier. När han antligen reste sin väg och far nykrade till så pass, att han kände hur sjuk och förärvad han blivit av detta ständiga svirande, lovade han sig själv och oss, att det nu skulle vara slut. När han gick till arbetet i mitten av veckan, försäkrade han att han skulle komma hem nykter på lördagskvällen. Mor lätade ju alltid blint på fars loften, men vi barn hade nog våra tankar för oss men teg för att ej göra henne ledsen. Hon städdade och fejade i stugan, villimlade spisen, skurade golvet och ivittade fönstren. Jag minns, att jag satt på den gamla tröskeln och njöt av att det var så fint inne. Och jag minns också, att jag greps av en beklämmande känsla av försäkrade för att far och hans vänar skulle komma hem och försöra det vackra mor gjort. Jag slöt ögonen och såg så tydligt, hur här brukade se ut om söndagsmorgnarna.

Jag visste, att mor kokat välling av det sista mjölet och att den sista brödkanten gått åt till middag och jag undrade allt, vad vi skulle få till kvällsmat. Men jag kom mig inte för att fråga om det, för jag hade märkt, att en sådan fråga lätt förtog en del av feststämningen — feststämning var det alltid, oberoende av mat och dryck, när golvet doftade nykurst, spisen blänkte vit och kaprifruhon titade in genom renna fönster. Att mor inte hade några pengar, det visste jag, och att vi ingenting fick på kredit i handelsboden. Som väl var, hade mor ett ärendet ut, så jag blev ensam med Olle och lillan och kunde få tala med dem om mitt bekymmer.

— Det är klart, sade Olle, att mor vet var vi ska få mat ifrån i kväll, när det är så festligt. Far har nog något med sig hem, och ni ska få se, att det blir något riktigt extra. Och jag gissar, att vi får äta vid det röda bordet.

— Far — är du säker på, att han kommer, då? Olle brukade vara lika tvivlande som jag, när det gällde far, och jag undrade, om han menade vad han sade eller om han bara ville hjälpa sig själv och oss att hålla humoret uppe.

— Jo, i kväll tror jag att far kommer,

och ni ska få se, att vi får köttbullar och bruna böror. — När Olle domlade om något festligt, var det alltid köttbullar och bruna böror, men lillan var mera förtjust i smörgås med ost på, och hon hoppades att vi skulle få det. Jag däremot tyckte: "ska det vara, så ska det", och jag menade att låde Olle och lillan var för tama i sina önskingar — härstek och jordgubbar var väl det enklaste som kunde komma ifråga en sådan här kväll.

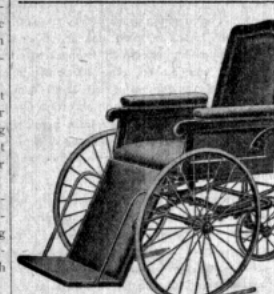
Vi märkte, att mor hade sina ögon utåt vägen och dessemellan såg på klockan, och vi kunde inte låta bli att fråga, hur hon trodde det skulle gå, om far skulle komma eller inte.

— Visst kommer han, svarade hon med den mest övertygande ton. Jag bara undrar hur snart han kan vara här, han har ju så långt att gå.

Lyckligtvis hade vi sysselsättning med blommor och annat som skulle ordnas, annars hade nog våra hungriga magar gjort sig mer påmätta, eftersom tiden gick och far ej hördes av. Detta förstod säkert mor och hon lätade på det ena efter det andra, så att vår väntan inte skulle bli lång. Men jag tror i alla fall att det började närma sig en kritisk punkt just som vi fick se far komma på vägen. Att han var nykter, det syntes genast på gången, och att han hade något i sin ränsel tycktes också vara säkert. Vi hade aldrig blivit vana att storma emot honom som vi brukade göra med mor när hon kom, och vi anade, att det vankades något, men nog darrade vi av nyfikenhet, där vi stod i vår sin vrå, innan far hann in och vi fick veta, om det fanns några tuckerbiter i hans ränsel. Han såg inte alls så där glad och belyhögtsfull ut, far, som han kunde göra ibland, när han kom hem med något extra. Och han lätade genast om för mor att han inte fått någon avlöning — den skulle han få först när han arbetat fjorton dagar.

Men där är ändå något, sade han och räckte mor ränseln — vi kan åtminstone få äta oss mätta av grött; mjölk får du hos moster Lotten, om du skickar Olle eller Nanna dit. Jag frågade, när jag gick förbi.

A. vad mor blev glad! Hon tog både far och ränseln i famn. För min del, när jag hörde talas om grött, var jag sjuk sjuk.

ker på, att det var rågmjölsgröt och jag fick vara bra hungrig för att råka i extas över sådan. Men dom om min förtjusning, när det var en påse risgryn mor tog upp. Det dröjde minsann inte länge, förrän låde Olle och jag var på väg till moster Lotten efter mjölk. Risgröt var något av det bästa jag visste — säkert bättre än hare och jordgubbar — ja, d. v. s. det var bara fantasien jag smakat hare och jordgubbar — och när jag satt och vaktade grötyrfan, längtade jag inte ett smul efter det.

Utom risgryn hade far smör och bröd med sig hem; matmodern i gården, där han arbetade, kände rätt väl till, hur vi hade det och hade därför skickat lite med honom. Risgryngröt och smörgås, det skulle bli kalas, det! Mor lätade fram en duk, som hon fått i bröllopspresent och lyckats rädda undan alla förodelens stormar, och utom den var bordet prytt med syrénar och andra blomster. — Naturligtvis var det det "röda bordet" — vi hade nämligen två bord, ett omålat, som vi kallade "vita bordet", fast jag aldrig kunde begripa, varför det hette så, då det var allt utom vitt. Det använde vi i vardagslag, och det gav ingen särskild smak åt maten. Det andra hade en gång varit målat rött, men för att hålla mig till sanningen, är det bäst att erkänna, att det fanns inte tycket kvar av den röda färgen, men det hade en gång för alla vunnit erkännande som medelpunkten i alla festigheter. Om kaffet var kokat på bara sumpen och det inte fanns annat än en hård brödkant till, det smakade i alla fall underbart, om det var dukat på "röda bordet". — Lyckligtvis använde far och hans vänner aldrig det bordet vid sina fester.

När vi ätit, diskat och städat undan, dog far fram dragspelet och låt oss höra några av sina allra gladaste låtar. Mor sjöng och berättade historier. Sinclairs visa, sjömans- och kärleksvisor kunde ingen sjunga som hon. Hennes historier var också makalösa, vare sig de handlade om trollkonstnärer, lindansare och svärdsbrukare på Gullabo marknad eller om midsommarfirandet i Värnaby.

När far spelat och mor berättat en stund, gick far till skåpet och letade fram kaffeburken. — A — vad jag tyckte det var tråkigt, att den var tom! I socker-

STILLE
RULLSTOLAR
alla slag
Begär vår specialkatalog
REBERINGSGATAN 19, STOCKHOLM
Telefonväxel
Riks 166 70-72
Order från landsorten 166 72

Ett par Jamaica-Bananer
och ett glas vatten på fastande mage
äro ett utmärkt livselixir.

A.-B. BANAN-KOMPANIET

skälen fanns inte heller en bit, så att få något kafferep, det lät sig inte göra. Men tänk, vad det skulle smakat med kaffe nu, när vi hade så festligt för övrigt.

— Har vi verkligen inget kaffe? Far såg riktigt ledsen ut, när han frågade.

— Nej, det har vi inte haft på ett par dagar, svarade mor, och jag inbällade mig åtminstone att hon suckade, när hon sade det. Hon tyckte själv mycket om kaffe, fast det var nog inte så mycket det sucken gällde, utan att far inte kunde få något.

— Jag springer till moster Lotten och lånar kaffe, nej, se det gör vi då inte, sade far, visst hade det varit gott att få en tår — men inte fäster vi oss vid småsaker. Vi bara hittar på något annat roligt i stället. Du har ju ditt munspele, Olle, och spelar dansmusik bussigt. Nu ska du spela och mor och jag dansa, så ska ni få se, hur stilig man dansade förr i världen. Du har väl inte glömt våra gamla danser, mor? Han såg tio år yngre ut, far, när han bugade sig för mor och "höjdd" henne.

Glömt — fattas bara det — hon var ögonblickligen på benen.

— Det blir bättre än kaffe, sade hon, och började gnola takten till en hambo. Olle var styv i att spela, och mor och far dansade sannerligen så att det kunde ha tillfredsställt mer kritiska åskådare än lillan och mig. Mor rörde sig alltid ledigt och lätt, men så lätt hade jag aldrig trott hon kunde vara, far lyfte henne på rak arm upp i taket. När vi sett mor och far dansa en stund, kunde inte vi heller — lillan och jag — hålla oss stilla utan måste också opp. Vår dans höjdd nog inte på några skönhetsvärden, men vi hade hjärtinnerligt roligt. I vanliga fall var jag inte vidare förtjust i att dansa med lillan, för jag tyckte att hon var som att släpa en tung kluns med sig, men den här gången var hon varken tung eller klunsig.

Långt innan vi önskade klappade far i händerna och förklarade, att nu var "helen avblåst" och det var tid att krypa i säng och han föreslog, att vi som avslutning skulle sjunga psalmen: "Din sol går ner". Det var en mycket högtidlig avslutning, men inte ett ögonblick tyckte vi att det var ett konstigt sätt att avsluta en

bal, utan vi samlades omkring honom och instämde av alla krafter i psalmen. När vi sedan kröp i säng var vi övertygade, att det finaste kafferep i världen inte kunde ha varit roligare än vår dansafion.

— Tänk så väl, sade jag till lillan, att det inte kom någon främmande när vi hade så roligt, för då hade det blivit slutt med detsamma. Mor och far förs ju aldrig vara glada så folk ser det.

— Ja, men varför förs du inte det? När far är nykter och vi har det bra, kan väl dom få vara glada så väl som andra.

— Nej, folk tycker, att far är så stor syndare, att det blir synd allt vad han gör. Om det också lara är det att han är glad och ställer till något roligt åt oss. Och mor är rädd, för folk tycker att hon är lika stor syndare som far bara för att hon är gift med honom! Jag är så ledsen för att folk är så stygga mot far.

Jag kände mig verkligen ledsen och hade kanske, trots allt det roliga vi haft, somnat med beklämt hjärta, om inte lillan smugit sig intill mig och viskat sitt ständiga uttryck:

— Ja — men Gud och mor tycker nog om far.

Och så var det slut på vår trevliga lördagskväll.

Sjukvårds- och Förbandsartiklar
Kirurgiska Gummivisar, Bandager alla slag, Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Aderbräcksstrumpor, Bräckband, Ryggställare, Grosseskorssetter och Gördlar, Brösthållare, Lungskyddare, Sköjllkanor, Liggdyner, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Besök eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.

Magasin Special
Vesterlånggatan 66
(Ingång i Passagen)
Birger Jarlsgränd 9
STOCKHOLM

joid i marknader: mot billigt, eller intet pris.

Alltså, fri tillgång och tryggad besittningsrätt till jord för brukning, för bostads-, verkstads- eller fabriksplats, mot skälig *jordavgift* till *samhället*. Men ingen skatt på byggnader, på ett företags utrustning, på jordens förbättring, djurens förmering och arbetets lön. Därmed vore samhällets ekonomi fast och rätt grundad — och vägen öppen för verkligt utnyttjande av all jord. Och vad skulle det ej betyda för "produktionen", att arbete och företagsamhet och sparsamhet blev skattefria. Sedan återstår som samhällets rätt att beskatta — eller upphäva — aman arbetsfri förtjänst eller monopolförtjänst i finare eller grövre form.

Fri jord gör *människorna fria*. Därifrån kan man komma fram till oberoende av några fullmäktigebeslut i en byggnadsfråga, som ock synes av kolonistugornas och trädgårdstädernas byggnadshistoria. (Om New Yorks byggnadsfråga se nr 46 av Tidevarvet 1925.) Därifrån kan växa fram en friare arbetsmarknad, en aman grund-

för arbetslöns höjd än den tillfälliga utgången av striden mellan organisationerna, bundna som de äro av konjunkturernas ström. (I vad mån jordens utnyttjande kan ge bot för konjunkturväxlingarna, är en öppen fråga, som kanske blott praktiken kan ge svar på.) Vilken förvandling skulle det ej innebära, om möjligheten stod öppen för envar, lantarbetare, industriarbetare, "intelligensarbetare", att inför arbetslöshet eller ett tjänsteambud fråga sig: åtar jag mig hellre att taga ut lön som arbetare på *min egen grund*? Blir den jordbit jag vägar mig på också liten, så blir den dock fri — även skuldfri. Ett lån på utrustningen kan knappast bli övermåttigt, jag brukar den, bebyggder den, förbättrar den för egen och efterkommandes och samhällets räkning. Och i jordavgiften gäldar jag min skuld till samhället och till de besittningslösa.

Men har jorden råd till den jordavgift, på vilken samhällets ekonomi skulle grundas? Härpå kan blott svaras: *nu* har jorden råd till skatt på taxeringsvärdet, d. v. s. utom på jor-

den även på hus och djur och förbättringar. Vad den däremot får betala, men inte har råd till, är de öskligt höga jordpris, för vilka räntan till största delen går till bankerna. Räntan tas nog ut, medan skatten sinar, men vem är närmast till att uppbära en jordavgift, samhället eller bankerna?

Men detta är ju gammal "georgism", som ingen längre tänker på! Här i Sverige, nej. Jag hoppas en aman gång få berätta en historia, om georgismen. Men det ligger närmare till hands att lyssna, när t. ex. prof. Cassel (Ekon. Tidskr. 1900) talar om samma sak och med följande sammanfattning: "ett erkännande av kommunens rätt till den oförtjänat värdestegringen skulle öppna en ny arena för kommunal socialpolitik." Han meddelar beräkningar för Berlins vidkommande, att enbart en värdestegringsskatt — alltså ej jordavgift på all tomtjord — skulle täcka kommunalskatten och ge ett årligt överskott på 20 miljoner mk., och han hänvisar till att prof. Wicksell kommit till samma resultat för S. v.

holms räkning. Några år senare (Ekon. Tidskr. 1907) visar prof. Davidsen på *samhällets* rätt, ej blott stadskommunens. Han säger: "Det enda rationella är att betrakta värdestegringen som gemensam tillgång som av staten fördelas mellan stat och kommun." Han reserverar sig dock med att "principfrågorna rörande den oförtjänat värdestegringen ej äro vederbörigen utredda." Men då vi kommer så långt som till 1917 års kommunalskatteförslag, har saken blivit så självklar, att en kritik av förslaget (Ekon. Tidskr. 1917) framhåller, att den egentliga förbättringen mot förutvarande skatteordning är jordvärdestegringsskatten. "Men att denna fått plats, är ju näppeligen förslagsställarnas förtjänst. Den måste införas (kurs av undert.), oberoende av om någon kommunalskatteform i övrigt kommer till stånd."

Det är nog ej så, att denna jordvärdestegringsskatt — d. v. s. skatt på värdestegring från dags dato av lagens införande — verkligen gör till grunden med jordfrågan såsom en samhällsfråga, och en av de andra vik-

tigaste. Då prof. Heckscher (i Gammat och ny ekon. liberalism) talar om att "jordrättans indragning — ett i praktiken invecklad och långt ifrån lättgenomfört program — är måste ingå i den nya ekonomiska liberalismen, därför att den ej kan fylla sin uppgift förförturen", så menar han med jordrättans jordavgift på all jord — utom ödebygdens.

Lyckligtvis har även i vårt land i viss mån erfarenhet vunnits hur principen reder sig i praktiken. I koloniförörelsen och i trädgårdstäderna, d. v. s. tomtträdstäderna, har ett frö lagt ned, som så långt det tillåtits vuxit snabbt och friskt och välsignat.

Borgmästar Lindhagen, trädgårdstädernas förkämpe, har nu framlagt en motion om anhållan hos regeringen att skyndsamt framlägga förslag om beskattning av jordvärde eller jordvärdestegring. I sanning, ärendet är bjädsande. Må vi ej undandra oss att verkligen gå till grunden, utan hänsyn till parti eller gamla traditioner.

Trådrollarnas problem

(Forts. fr. sid. 1.)

tens erövring. Tvärtom: nya sådana uppstå ständigt. På det religiösa, politiska, sociala, moraliska, konstnärliga, sällskapliga (med undervaldning militära) områdena och inom olika specialfält och yrken ha vi kvinnliga studiamsamlustningar. Nog tycker man att rent ideella mål såsom fred, frihet, hälsa och frälsning annars borde vara mänskliga syften, höjda över tillfällighet man och kvinna.

I själva verket finns det en värld inne i världen, där kvinnor syssla för sig själva med en del av de inom den större världen aktuella sysselsättningarna. Detta system är mera påtagligt och utbildat nu än för tjugo år sedan. Utvecklingen understöjes av pressen, och det blir snart självfallet att det skall vara så.

Hur kommer det sig? Trådrollarna voro ju egentligen starkare sammanbundna vägrätt med klass och partiband än lodrätt?

Man skulle inte i och för sig sörja över att det går trögt för samarbetet att komma igång. Det måste ta sin tid för båda parter att vänja sig. Det är verkligen något så pass radikalt nytt i världen. Men det betänkliga är, att man inte kan säga det går framåt. Snarare tvärtom.

Varja inte männen, duga inte kvinnorna? Vad är den egentliga orsaken till att det inte går? Atminstone var det från början inte bristande vilja hos kvinnorna. Det tror jag inte det är nu heller. Men kanske brast något för tidigt tron på att det lönar sig att försöka.

Gemensamma överläggningar och sammanslutning av kvinnorna kring vissa frågor som speciellt äro ägnade att beröra dem djupare än männen, behöves alltid finnas och äro av godo. Men denna tvungna isolering, när det gäller intressen och frågor av rent

Tvekluvna hjärtan

(Forts. fr. sid. 1.)

knäppt tro att det finns ett system i det hela.

Högrin motiverar sin hemställan om uppskov i den oenkliga nedskrivningen med en mörk skildring av vårt utrikespolitiska läge. Väntstern svarar att det oavbrutet förbättrats. Det underliga är, att båda tycks ha rätt. Ser man på skiljedomstankens utveckling, på Locarno-avtalet, på N. F:s stegrade inflytande, så kan man säga, att det ser lyst ut. Ser man på de samtidigt pågående rustningarna med utveckling och modernisering av krigstekniken, så blir intrycket det motsatta. Det

mänsklig art, är snarast ett kusligt och nedslående fenomen. Den är svår att bryta, men den måste brytas.

När nu kvinnorna resonnera som så: vi måste sammansluta oss för att gemensamt forcera denna isoleringens mur, så markerar detta ytterligare avskiljdheten och tas av utomstående för en rörelse i fel riktning från det gemensamma arbetet i stället för fram mot det. Detta är ett av skälen, varför det är betänkligt att förordna en sådan sammanslutning.

Men om läget blir sådant att en gemensam politisk kvinnokoalition synes vara enda utvägen, då får den för det första inte företagas förr än den har någon utsikt att lyckas. Man säger att det närvarande trycket kommer att ena de självförsörjande. Kanske. Underliga saker kunna hända. Men befrielse från ett gemensamt känt tryck får inte vara enda målet för en politisk aktion. Den måste bygga på en starkare gemenskap och större ideal. Man kan inte skilja ut ur dess sammanhang en ensaka kvinnofråga och arbeta på att få den löst efter sin önskan. Den hänger ihop med det hela. Vill man att rättvisa och framseggisne skall råda på en punkt, så måste man gå in för detsamma överhuvud taget.

Man hade ju hoppats att frågan hur kvinnorna skulle arbeta in kvinnornas representanter i riksdagen aldrig skulle uppstå. Folkets representanter skulle tas bland både män och kvinnor, tänkte man för fem år sedan. Men när det nu är så, i Sverige som på andra håll, att kvinnorna pressats ihop till en grupp för sig, så få de icke därför begå det ödesdigra felet att tro, att de ha rätt att blott koncentrera sig på särintressen.

E. W.

AT.

Det säkerställer kroppens behov av tillskottsen näringsämnen och vitaminer, utan vilka hälsa och krafter ej kunna bibehållas.

Tillverkas för närvarande i 3 mjukbrödsstyper: Märkt Normalbröd 55 öre, Ljust Normalbröd 50 öre samt en Grahamstyp 50 öre.

Normalbröd-Fabriken
INDUSTRIGAT 4 - STOCKHOLM
Telef. 30105

Skulle Eder handlande ej föra brödet, så ring oss direkt!

härskar verkligen en inkonsekvens i ländernas metoder att förbereda sig på framtiden och trygga sin säkerhet, som gör två helt olika tydningar av läget förklarliga. När England samtidigt med att det undertecknade Locarnoöverenskommelsen blev slaget på fingrarna med att ha militära spioner i Frankrike, så var detta ett exempel på detta sätt att arbeta på två oförenliga linjer. När Frankrike undertecknar fördrag med Tyskland men envisas att hålla en övertalig ockupationsstyrka i Rhinprovinserna, så är det samma splittring i fråga om handlandet. Denna splittring finns också oss, fast mindre påtaglig.

Det är detta som gör att man inte kan veta något om framtiden. En av de två motsatta böjelserna kan ta överhanden. Framtiden ligger dunkel och alla möjligheter äro tänkbara. Tveksamheten och villrådheten måste väl någon gång ta slut och vika för ett enhetligt handlande.

För vår del hålla vi med borgmästare Lindhagen däri, att en enskild stat bör besluta sig för en bestämd kurs, och inte stampa i detta mitt emellan. Varje människa, varje parti, varje land, som klarar upp sin position och gör sitt val mellan i sig oförenliga och stridiga metoder, gör något för att den nuvarande perioden av obetsamhet och tvekan skall fortvara ta slut.

Möbler

Förstklassiga köpes fördelaktigast och på förmånliga villkor.

A. B. Möbelcentralen
Utställningslokal G:la Brogat, 25, 1 tr.
Tel. Norr 5230, Stockholm, Tel. Norr 5230

Fru Sven Duva

Av P. A. Lindholm

Mycket har talats och skrivits om Zakris Bång och hans bravader men föga eller intet om hans s. k. bättre hälft, Bångskan, och dock förtjänt även hon en liten minnesruna. Enligt en sågan skall Bång efter sin bragd vid Vartbolet blivit förd till Vasa och där fått sina sår läkta, varefter han tog tjänst hos en borgare i staden. Men en dag på våren råkade han knacka ihjäl en ryss med yxhammaren. Hals över huvud sprang han då ned till hamnen, fick tag i en roddbåt och satte av på vinst och förlust till havs för att möjliga komma till Sverige.

Resan blev nog besvärligare än han väntat, ty en vacker dag hittades han medvetlös och halvt ihjälsvulven i sin båt vid en holme i Piteå skärgård. Den, som hittade honom, var en mamsell Baudin, rådmansdotter från Piteå, som jämte några andra ungdomar gjort en liten utflykt till skärgården. Hon tog hand om den halv döda mannen, förde honom till sitt hem och skötte honom, så att han snart kom på fötter igen. Men då hade hon förläskat sig i främlingen. Det var ju så gott som ren skandal. Bång skulle själv icke vågat frja till rådmansdottern, men hon var icke blyg utan friade själv och erbjöd sig att bli Bångs hustru, om hennes värning som förstärkningsman vid Västerbottens regemente. Bång gick med nöje in på det villkoret, och efter några år blev han gift med den tilltagna och rätt så äventyrliga rådmansdottern.

Någon faderlig och moderigt välsignelse synes hon dock icke ha fått, ty de unga ty måste bege sig till Lycksele, där Bång fick slå sig ned vid det nu s. k. Bångberget, byggde där en stuga om ett rum, förstuga och en skrubbs samt odlade en bit jord, som kallades Bångs gård. Hans hustru stod troget vid hans sida i både onda och goda dagar. Stark var hon som en björn och aldrig rädd för att taga uti, när det var tungt. Sitt hus skötte hon med heder, och sin man höll hon under toffel, hur otroligt det än må låta. Att hon var trogen maka och just en sådan hustru som passade för den allt annat än lätthanterlige Bång, det lider intet tvivel. Sin vördnadsfulla respekt för sin kära hälft visade Bång genom att städse använda tilltalsordet madam, så snart han talade till henne eller om henne. Endast i vredesmod använde han tilltalsordet du. Reta henne till vrede vågade han dock aldrig, sedan han kom till Lycksele. Om han någon gång gjort det förut, förmäler inte historien, men det är ej troligt. Hennes kamplust och kroppskraft hade han mer än en gång haft tillfälle att bevitna, ty Bångskan var känd som den skickligaste i Lycksele att brottas. Det sådes, att ingen man kunde följa henne i en brottningskamp. För att männen skulka taga livtag med henne hade hon lindat en stark gördel om livet.

Som barn hörde jag en gammal storbror, Jonas Munter i Bussjön, berättat, att han i sin ungdom mött endast två, som besegrat honom. Den ena var Anders Gustav Johansson i Gaddträsk och den andra Bångskan, som kastat honom som en handvalp.

Att hon icke just hörde till Guds bästa barn under sitt vardagsliv och att föga eller intet fanns kvar av den yttre politiska rådmansdottern möjligen fått, det är säkert. Därom vittnar kanske bäst ett ända till våra dagar inom lappmarken gängse uttryck om den, som får fram bråkigt och bullersamt.

"Hon lever om som Bångskan", hette det.

I det avskilda livet i Bångnas och Fjälberg kunde givetvis den nu äldrade kraftkvinnan icke ådraga sig någon större uppmärksamhet, och därför vet man ej heller mycket att berätta om henne i Vilhelmina.

(Ur Västerbottens hembygdshok).

Prenumerera

på

Tidevarvet

1926

En ny roman

av

ELIN WÄGNER

börjar införas under 1926

Dåsighet och Olust

är enligt vetenskapen bevis på dåligt blod och otjänliga ämnen i kroppen, gifter som måste rensas bort.

Fruktsalt-Samarin renar effektivt blodet, befriar magen och tarmarna från onsdana samlningar, utdriver den skadliga urinsyran från kroppen, är välgörande för levern och njurarna.

Fruktsalt-Samarin utför en grundlig invärtes rengöring vilket sätter kroppen i god form, därför är det hälsobringande att dagligen dricka **Fruktsalt-Samarin**. Pris pr fl. kr. 2.50 säljes å apotek, hos Drogeri- och Färghandlare m. fl.

Cederroths Tekn. Fabr., Stockholm

Det går an

ROMAN

av

C. J. L. ALMQUIST

(Forts.)

Mahognyram? Å då! jag vet vad som är bättre: att göra själva ramen kring spegeln av glas med: av smalt, klart kronglas, strimlor, som blivit över sedan man skurit rutorna. Sådant sätter man ihop till hela ramarna och lägger målat papper under: det blir vackra ramar. Se nu: då är det så, att man speglar sig i själva spegeln, men på ramen ser man för sitt nöjes skull, och man kan lägga vad slags papper man vill inunder; det kan bli riktigt täckt. Har — har — har — icke sett det?

Hon syntes härdig i litet bryderi vad hon skulle kalla honom. Men just nu inkom det bestälda: en nyjällvit, ehuru icke fin serviette lades på bordet, och därövanpå sattes nyorknade tallriker.

Men tänk om de resa ifrån oss med ångbåten?

— Ånej, svarade sergente. Dess förrinnan skall skjutast signal; och sedan skottet avbrunnit, hinna vi alltid ned till stranden.

Hon, som inburit anrättningen, var nu åter utgången, och dörren stängd. Sergenteen tog sitt glas körsbärsvin i hand och sade: Skål på resan!

Sara Videbeck tog utan omständigheter det andra lilla glas, klingande med sin värd, nickade fryntligt och sade: Tack!

Ett ord, så gott som två, innan vi dricka, inföll sergente. Det är himlerligt och förgärligt att icke veta vad man skall kalla varann — och sedan så — jag vill aldrig göra någon ledsen, ond eller stöt — och — par exemple skulle vi inte kunna kalla varann — par exemple du — så länge vi äta åtminstone eller —

Du? — ja, det må vara sagt. Med dessa ord klingade hon ännu en gång, saken var uppgjord, och körsbärsvinet dracks.

Sergenteen blev som en ny människa, sedan denna sten fallit ifrån hans bröst; han steg omkring i rummet, blev dubbel otvungen, glad och förekommande. Men den vackra glasmas-taredottern, däremot, undergick ej ringaste förändring. Hon satt vid bordet, åt och tog för sig, visserligen på ett rätt behagligt sätt, men någon högre grace syntes icke mycket i dessa åtbörder. Hon kallade sin nya bekländ i vart åttonde ord, utan allt hinder ifrån blyghet eller förnämhet. Hon syntes oändligen hemmastadd.

Sergenteen, som åtminstone i avseende på fasonerna, kände sig överlägsen, var av denna känsla desto lyckligare, och sade: Bästa Sara, litet mera hallon? den här grädden var ju ganska god?

Präktigt! tack! jag minns däremot vid Lunds brunn i fjolsomras —

Han gick ut och beställde mera hallon.

I detta ögonblick smälde signal-skottet från ångbåten.

Se så sade hon, steg upp och satte handskarna på sig. Giv hallonen återbud.

— Bästa Sara, sitt! hallonen komma genast, nog hinna vi det ner till stranden.

Nenej! precis är bäst att vara. Fråga vad det kostar? tillade hon, satte schalotten på sig och drog upp en nauduk, varur borsändan framstack.

— Vad? inföll sergente; det är jag, som —

Fort, fort! Hon gick nu själv förbi honom fram till disken i salslugan och frågade vad anrättningen kostat.

— En rdr 4 sk.

Här, kära mamsell! (hon upptog ur sin gröna silkespö) är 26 skilling för min räkning; det gör hälften. Adjö, jungfru! nickade hon därefter åt uppsackeren, som inburit.

Nicken, både åt mamsellen och jungfrun, var vänlig, men av det

överlägsna slaget, och tycktes innebära, att hon icke rätt synnerligen efterfrågade någotdera slaget.

Sergenteen å sin sida bleknade och ville framstamma, att det var han som hade bjudit, och han skulle prompt betala. Men Sara Videbeck var redan i dörren; tiden tvang, han erlade sina 26 sk., bet sig i läpparne av förgärlighet och gick ut efter.

Då de kommit på farstulbron, gått över gården och skulle stiga upp för trappan till gatan, gjorde hon en liten rörelse, varav kunde slutas, att sergenteen borde taga henne under armen. Det han också gjorde.

Tack du, som förde mig till detta hyggliga ställe! uttrade hon halvhögt med den vackraste röst, och rördde hans hand med sin, liksom till en sakt klappning. Bor en rik färgare här, du? hä korsk!

— Intet att taga för, svarade han. Du betalade ju självt! tillade han inom sig med grämlöse.

Jo, du skall hava mycken tack: jag var rätt hungrig. Beskedligt och nått folk är det här vart man vänder sig; och den här staden heter Strängnäs?

— Ja. Jag skulle så gärna vilja föra dig upp till domkyrkan att bese de större delarne av staden; där har man vackra, skuggrika träd att spatsera under.

A lappri, Nej, vi måste med till ångbåten. De vänta redan.

Under det de nu med muntra steg gingo genom de korsande gränderna, vinkade Sara med välbehag åt alla de små knutarna, hon gick om; och, rätt som var, yttrade hon:

— Huru vet du, att jag heter Sara? Jag skulle också vilja veta vad du har för något till förnamn?

Albert, svarade sergenteen.

— Alber — låt mig se? — ja, det är riktigt: det har jag läst i almanackan, eller hur? Jo, så döptes också snickaräldern Ahlgrens son, som jag stod fadder åt i fjol somras. Han är en far gosse, skall du se, Albert, blank i ögonen som emalj.

Du är ju hemma i Lidköping? Och reser förmodligen dit nu? tillät sig sergenteen att fråga.

— Forsiktig! kliv försiktig! sade hon, ty de voro just nu på den bräckliga bron. Men utan fara kommo de in över landgången och befunno sig änyo i ångbåtens värld. Man gick ifrån land, hjulen började välja sig omkring; rökmlon och et dovt dån utgjorde den simmande dravens avsked från Strängnäs.

(Forts.)